

LA INTEGRACIÓ DE MINORIES ÈTNiques I CULTURALS DINS EL SISTEMA EDUCATIU

Si la Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE) és el cristall a través del qual es veuen totes les actuacions del sistema educatiu, està ben clar quin haurà de ser el color de les actuacions quan es llegeix un dels seus principis: l'efectiva igualtat a partir del rebuig a tot tipus de discriminació i respecte a totes les cultures.

En el títol V de l'esmentada Llei, es parla de la compensació de les desigualtats en l'educació, on diu que les polítiques d'educació compensatòria hauran d'evitar les derivades de factors socials, econòmics, culturals, geogràfics, ètnics o d'altres.

Per això el MEC, aprovat el Pla General d'Actuació de la Unitat de Programes Educatius, dins el Departament d'Atenció a la Diversitat, proposa, com a actuacions habituals per a la compensació de desigualtats, l'impuls d'estratègies adequades per a l'atenció a la diversitat dins els centres amb la intenció d'assegurar la incorporació al sistema educatiu de l'alumnat que pertany a grups en desavantatge socio-cultural (d'alguna minoria ètnica o no) i proporciona un suport, orientació i, quan sigui necessari, els recursos que ho facilitin.

La integració de l'alumnat de minories ètniques i culturals es va incloure en el Programa d'Educació Compensatòria l'any 1986 amb uns objectius que a l'inici foren:

- * Escolaritzar la població infantil dels col·lectius afectats.

- * Regularitzar l'assistència a l'escola.

- * Evitar l'abandó primerenc.

- * Atendre les característiques especials d'aquesta població pel que fa a llengua i cultura.

Les activitats realitzades pels equips d'Educació Compensatòria durant aquests primers anys foren:

- * Localització d'alumnat desescolaritzat a través d'institucions locals, associacions, o bé de visites directament als assentaments gitanos.

- * Localització de recursos que afavoreixin l'escolarització d'aquestes minories, tot participant en l'organització de les places escolars i transports necessaris que recolzin aquesta escolarització sense provocar greus disfuncions a cap centre.

- * Reducció de l'absentisme escolar, en contacte permanent amb el professorat tutor i, quan sigui possible, amb els pares; això amb la col·laboració d'institucions i associacions gitanes, treballant coordinadament amb els serveis socials de les corporacions locals.

- * Formació del professorat, a través de grups de treball, seminaris permanents i cursos de formació sobre la realitat socio-cultural de les minories, la problemàtica d'integració a les senyes d'identitat socials majoritàries i les estratègies més adequades per dur-la endavant.

Després d'escolaritzar aquest

alumnat, **els objectius** que ara es planteja el Programa de Minories per aconseguir **la integració efectiva al sistema educatiu** són:

- * Regularitzar l'assistència.

- * Prevenir el desfase edat-nivell, per tal de garantir unes adaptacions curriculars adequades.

- * Prevenir i evitar el fracàs i l'abandó escolar.

- * Atendre les seves característiques culturals especials.

Hi ha una sèrie de principis que orienten l'organització del centre per facilitar la integració de l'alumnat de minories:

- * L'atenció educativa específica es realitzarà habitualment a l'aula normal del nin, amb la presència simultània del professor/a de l'aula i el professor/a de suport.

- * Sols està justificada l'atenció d'un grup específic, durant el menor temps possible, en els casos d'escolarització tardana, nins que s'han absentat durant temporades llargues o nins que, pel seu dèficit socio-cultural no poden seguir amb normalitat el procés d'ensenyança-aprenentatge per necessitar adaptacions curriculars significatives.

- * Una altra possibilitat és la creació d'agrupaments flexibles per treballar tècniques a nivells diferents i la creació d'espais independents per a la realització de tallers.

Per dur a terme els objectius, no basta sols amb l'esforç de la comunitat educativa, és imprescindible també la coopera-

ció d'altres institucions que duen a terme la seva tasca fora de l'escola i que l'enllacen amb la família. Per això es distingeix entre una compensació interna i una altra externa.

En la **compensació interna** hi afecten aquells recursos directament relacionats amb el centre educatiu.

Els **recursos humans** són:

* El Departament d'Orientació en els centres on existeixi.

* El professorat-tutor dels grups amb alumnat de minories.

* El professorat de suport, que l'aporta el Programa i forma part del claustre. Les seves funcions es resumeixen en un treball conjunt amb el professors-tutors, referent a: la programació general, les adaptacions curriculars, l'elaboració de material didàctic, la planificació de l'acció tutorial i d'orientació, l'atenció a l'alumnat, el contacte amb les famílies i la relació amb altres institucions en cerca de cooperació i participació.

A més dels **recursos materials** ordinaris que es reben del MEC, el Programa d'Educació Compensatòria aporta una dotació anual a cada centre. Aquesta subvenció és per a material pedagògic necessari per completar els recursos educatius del centre.

La **compensació externa** són les aportacions o accions d'atenció, assistència i protecció desenvolupades per organismes autònoms, institucions públiques locals o entitats privades.

Els **recursos humans** amb els quals es compta a Balears provenen de:

* Els Serveis Socials de l'Ajuntament de Palma, que tenen contractats assistents socials per a la promoció gitana, que col·laboren amb l'escola en el seguiment de l'alumnat.

* En el cas del poblat de Son Banya, és el Patronat Regent del poblat de Son Riera que disposa d'una treballadora familiar i una assistenta social que entre d'altres funcions tenen la de col·laborar en l'escolarització dels nins.

* La "Asociación Balear para el Desarrollo Gitano" i la "Asociación Cultural Gitana" aporten, de les seves subvencions, personal col·laborador de la seva

cultura, com a suport dels objectius del Programa de Compensació.

* A Eivissa, s'ha iniciat una col·laboració amb el Consell Insular a través del Patronat per a la Protecció de la Salut Mental i Benestar Social d'Eivissa i Formentera.

Recursos materials: Després de les actuacions conjuntes que s'han realitzat amb l'Ajuntament de Palma des del curs 1988-89, en el curs 1990-91 es va arribar a un acord de col·laboració per donar suport econòmic a les actuacions conjuntes que es desenvolupaven en els centres amb minories, i es va signar un con-

veni de col·laboració entre la Direcció Provincial del MEC i l'Ajuntament de Palma. Aquest conveni s'ha renovat curs a curs i confiam que es continuï, ja que contribueix a l'èxit que les actuacions tenen.

Una funció que no s'oblida al Programa d'Atenció a Minories Ètniques és la de realitzar el **seguiment i avaluació** dels projectes de cada centre. Es realitza a partir de visites als centres i per part de les comissions mixtes de seguiment, integrades pel centre (director, cap d'estudis, orientador i professor de suport), els serveis socials (assistents socials, treballadora familiar i educadors de carrer), el centre de salut i la responsable del Programa de Minories de la Unitat de Programes Educatius.

Si bé tot centre educatiu ha d'atendre a la diversitat a través del seu projecte educatiu i curricular, els centres acollits al Programa de Minories Ètniques l'han d'explicitar i avaluar en el seu pla general anual i memòria final.

No es pot concloure sense parlar d'un aspecte que no s'oblida: la **formació del professorat**. En el Pla Provincial de Formació del Professorat, hi ha previstos cursos, seminaris i grups de treball, específics per al professorat de Minories o de Compensatòria en general, les convocatòries dels quals es fan arribar als centres per les vies ordinàries.

LES ACTUACIONS DE BALEARS.

A Balears les actuacions del Programa afecten una població escolar (4-16) que s'acosta als

1200 alumnes, la majoria dels quals són d'ètnia gitana.

L'atenció educativa d'aquests alumnes es distribueix aproximadament de la següent manera:

Corresponen a Palma uns 1000, 431 reben un suport escolar i social dins el marc del conveni de col·laboració MEC-Ajuntament de Palma, 300 reben atenció especialitzada sols en l'aspecte social, i la resta presenten una escolarització normalitzada.

A Eivissa són uns 200, dels quals 157 estan atesos amb l'acord de col·laboració amb el Patronat de Salut Mental i Benestar Social d'Eivissa i Formentera.

Els col·legis públics atesos, que són els que concentren la majoria d'aquests alumnes, són 13 de Palma i 3 d'Eivissa:

- * Alexandre Rosselló.
- * Camilo J. Cela.
- * Coll d'en Rabassa.
- * Felip Bauçà.
- * Gabriel Alzamora.
- * Infant Felip.
- * Jafuda Cresques.
- * Jaume I.
- * Joan Capó.
- * Joan Miró.
- * La Soledat.
- * Secar de la Real.
- * Son Serra.
- * Blanca Dona.
- * Portal Nou.
- * Sa Graduada.

Els col·legis concertats El Temple i Sant Felip Neri han demanat la nostra col·laboració i suport. Confiam que es posi en funcionament el proper curs 1993-94.

Una valoració dels resultats obtinguts en els darrers anys que el programa s'està afiançant, ens duria a la següent reflexió:

La institució escolar ha tengut per principi la homogeneïtzació. Els centres que tenen un alumnat més heterogeni, són capaços de plantejar-se, amb més facilitat, principis educatius com l'atenció a la diversitat o la flexibilització del currículum que apliquen, estan més oberts a la innovació, a la reflexió i a la recerca de solucions dels seus plantejaments educatius.

Però no podem oblidar que l'aplicació d'un currículum multicultural que respecti la identificació, dins una institució com és l'escola, d'ètnies i cultures diferents és un repte autènticament difícil. Es precisa una mentalització de tota la comunitat educativa per garantir un projecte d'escola oberta, flexible i adaptada.

Aquesta mentalització serà lenta, com lents són els canvis socials. La societat en general també ha de respectar aquests valors que l'escola pretén integrar.

En aquest compromís seguim treballant i hi hem de treballar tots.

Xisco Arbona i Concha de Lerma

Unitat de Programes Educatius de la Direcció Provincial d'Educació i Ciència. Departament d'Atenció a la Diversitat: Programa d'Educació Compensatòria.